

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 432/08-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. I. T., V., zastúpenej advokátom JUDr. V. N., V., vo veci namietaného porušenia jej práva na právnu istotu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vlastniť majetok a práva na ochranu pred vyvlastnením podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 15 CoE 7/2008 zo 14. februára 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. I. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. apríla 2008 doručená sťažnosť JUDr. I. T., V. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. V. N., V., vo veci namietaného porušenia jej práva na právnu istotu podľa čl. 1 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vlastníť majetok a práva na ochranu pred vyvlastnením podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 CoE 7/2008 zo 14. februára 2008.

Zo sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka ako súdna exekútorka vykonávala exekúciu sp. zn. EX 299/2003 v prospech oprávneného – Obec O., proti povinnému – P. Dňa 16. mája 2006 bol uznesením sp. zn. 2 K/9/2006 vydaným Okresným súdom Banská Bystrica na majetok povinného vyhlásený konkurz. V zmysle ustanovenia § 48 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) bolo vyhlásením konkurzu exekučné konanie zastavené. Sťažovateľka požiadala Okresný súd Veľký Krtíš, aby rozhodol o trovách exekúcie vo výške 132 781 Sk. Trovy konania žiadala uhradiť oprávneným, ktorý ako veriteľ povinného by si ich následne uplatnil v konkurznom konaní. Okresný súd Veľký Krtíš rozhodol o zastavení exekúcie uznesením sp. zn. 7 Er 902/2003 z 20. septembra 2009 bez toho, aby rozhodoval o trovách exekučného konania. Na opakovanú žiadosť sťažovateľky rozhodol tento súd uznesením z 20. augusta 2007 tak, že žiadosť o rozhodnutie o trovách exekúcie zamietol. Vychádzal z názoru, že nemôže zaviazat' oprávneného na úhradu trov konania exekúcie, pretože na to nie sú naplnené podmienky ustanovené Exekučným poriadkom. Dospel k názoru, že nemôže rozhodnúť o trovách exekúcie a exekútorka si musí prihlásiť pohľadávku na úhradu trov exekúcie do konkurzu. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka v zákonnej lehote odvolanie. O odvolaní rozhodoval krajský súd, ktorý uznesením sp. zn. 15 CoE 7/2008 zo 14. februára 2008 rozhodnutie Okresného súdu Veľký Krtíš potvrdil.

Sťažovateľka sa domnieva, že s prihliadnutím na vymedzenie postavenia súdneho exekútora v exekučnom konaní je vylúčené, aby sa súdny exekútor v danom prípade ocitol

v postavení veriteľa povinného. Trovy exekúcie, ktoré jej v exekučnom konaní zastavenom v dôsledku vyhlásenia konkurzu vznikli a ktoré nemožno vymôcť od povinného práve preto, že na jeho majetok, ktorý nepostačuje na úplné uspokojenie všetkých jeho veriteľov, je vyhlásený konkurz, jej má uhradiť oprávnený. Podľa princípu zachovania spravodlivej rovnováhy nemožno požadovať od súdneho exekútora „aby trovy exekúcie, ktoré vznikli plnením funkcie štátu, ktorá bola na exekútora prenesená, znášal exekútor, exekútor nie je napojený na štátny rozpočet, štát mu na výkon jeho funkcie neprispieva žiadnym spôsobom, preto nie je možné požadovať od exekútora, aby sa zrazu proti svojej vôli stal veriteľom niekoho iba preto, lebo vykonával svoju povinnosť pre ochranu práv oprávneného“.

Podľa názoru sťažovateľky „mal odvolací súd rozhodnutie Okresného súdu 7 Er 902/2003 zrušiť (§ 221 ods. 1 písm. f) a písm. h) Občianskeho súdneho poriadku) a vrátiť vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, s tým, aby okresný súd rozhodol o trovách exekúcie súdneho exekútora tak aby mu ich zaplatil oprávnený, ktorému by priznal právo na úhradu týchto trov od povinného, tak by oprávnený mal titul na to, aby si trovy exekúcie uplatnil v konkurznom konaní. Postup, ktorý zvolili súdy, sťažovateľku poškodil na jej práve vlastníť majetok a v konečnom dôsledku má za následok jej vyvlastnenie či nútené obmedzenie jej vlastníckeho práva. V právnom štáte nie je možné pripustiť, aby súd rezignoval a odvolával sa na neexistenciu práva. K výsledku, ktorého sa sťažovateľka márne domáhala, by podľa nej mal dospieť každý, kto rešpektuje základy právneho štátu a všeobecné princípy, na ktorých stojí náš právny systém. Analogicky je k nemu možné dospieť aj podľa ustanovenia § 200 ods. 2 Exekučného poriadku, pričom súd síce exekúciu zastavil, avšak nerozhodol kto a vkej výške platí trovy exekúcie“.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a po prerokovaní prijatej sťažnosti vydal tento nález:

„1) Krajský súd Banská Bystrica uznesením č. 15 CoE 7/2008 zo dňa 14. 02. 2008 porušil právo JUDr. I. T. na právnu istotu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, právo vlastníť majetok a právo na ochranu pred vyvlastnením podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy SR, právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

ako aj právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2) Uznesenie Krajského súdu Banská Bystrica č. 15 CoE 7/2008 zo dňa 14. 02. 2008 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3) Krajský súd Banská Bystrica je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia advokátovi sťažovateľky do 15 dní od právoplatnosti nálezu.“

V zmysle § 31 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd požiadal listom predsedu krajského súdu o predloženie spisu sp. zn. 15 CoE 7/2008 a o jeho vyjadrenie k obsahu sťažnosti. Predseda krajského súdu zaslal ústavnému súdu listom sp. zn. Spr. 1520/08 doručeným ústavnému súdu 10. októbra 2008 vyjadrenie predsedu senátu krajského súdu JUDr. J. M., ktorý k námietkam sťažovateľky uviedol:

«Pri rozhodovaní veci odvolací súd aplikoval príslušné ustanovenia Exekučného poriadku ako aj § 48 7/2005 Zákona o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Súd svoje rozhodnutie odôvodnil a dôvody uviedol v písomnom vyhotovení rozhodnutia... Podľa § 48 zákona č. 7/2005 na majetok podliehajúci konkurzu nemožno počas konkurzu začať konanie o výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie; už začaté konania o výkon rozhodnutia alebo exekučné konania sa vyhlásením konkurzu zastavujú.

Z citovaného ustanovenia vyplývajú pre súd také podmienky, ktoré musí rešpektovať. Z § 48 nevyplýva, že súd v prípade začatia konkurzného konania exekučné konanie zastaví. Pojem „exekučné konania sa vyhlásením konkurzu zastavujú“ upravuje zastavenie exekučného konania ex lége. Začatie konkurzu vyhláseného podľa zákona č. 7/2005 Z. z. spôsobuje zastavenie exekučného konania na majetok podliehajúci konkurzu. Zastavenie exekučného konania nastáva vyhlásením konkurzu bez toho, aby exekučný súd vydával osobitné uznesenie o zastavení exekúcie. Súd prvého stupňa v takomto prípade nerozhoduje o zastavení exekúcie. Nevyplýva to ani z ust. § 57 EP... Právna úprava nerieši výslovne otázku náhrady trov exekúcie, ak nie sú v čase zastavenia exekúcie uhradené alebo ich nemožno uhradiť z výťažku. Aj v danom prípade existuje v exekučnej praxi názor,

že o trovách exekúcie nebude rozhodovať exekučný súd, ale že súdny exekútor prihlási pohľadávku na úhradu trov exekúcie do konkurzu, prípadne tak môže urobiť aj oprávnený, ak mu vznikli trovy zaplatením zálohy exekútorovi... Súd pri rozhodovaní nemôže svojvoľne aplikovať právo. Preto v danom prípade súd vychádzal z právnej úpravy, pokiaľ by právnu úpravu nerešpektoval, mohlo by toto rozhodovanie byť posudzované ako ľubovôľa s možným disciplinárnym postihom.

Pokiaľ by súd aj mohol rozhodovať v takomto prípade o trovách konania, podľa § 203 EP by mohol uložiť povinnosť nahradiť trovy oprávnenému v prípade jeho zavinenia, čo sa však nestalo. Oprávnený nezavinil, že počas exekúcie sa povinný dostal do konkurzu. V danom prípade súd nerozhodoval podľa § 203 ods. 2 EP, kedy by sám rozhodoval o zastavení exekúcie z dôvodu, že majetok povinného nestačí ani na úhradu trov exekúcie.»

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa čl. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, rozdeľuje ústava ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Vychádza pritom z princípu subsidiarity, ktorý určuje

aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04).

Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci.

III.

Ústavný súd zistil, že rozhodnutím v zmysle § 48 zákona o konkurze a reštrukturalizácii bolo zastavené exekučné konanie sp. zn. EX 299/2003 vedené

sťažovateľkou ako exekútorkou bez toho, aby súd rozhodol o náhrade trov konania. Na základe podania sťažovateľky Okresný súd Veľký Krtíš uznesením sp. zn. 7 Er 902/2003 z 28. augusta 2007 jej žiadosť o rozhodnutie o trovách exekúcie zamietol. Po podaní odvolania sťažovateľkou rozhodoval vo veci krajský súd, ktorý uznesením sp. zn. 15 CoE 7/2009 zo 14. februára 2008 napadnuté uznesenie potvrdil. Sťažovateľka tvrdí, že týmto rozhodnutím krajského súdu boli porušené jej už citované práva.

V danom prípade na to, aby bolo možné uvažovať o porušení či obmedzení vlastníckeho práva sťažovateľov, by musel ústavný súd konštatovať porušenie práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju judikatúru, v ktorej už vyslovil, že slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania. Tento nárok však možno uplatniť a priznať len v súlade s čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy, t. j. za splnenia zákonných podmienok na jeho priznanie, ktoré sú v posudzovanom prípade obsiahnuté v Exekučnom poriadku.

Výklad zákonného ustanovenia, ktoré upravuje predpoklady na vznik nároku na náhradu trov konania, patrí do výlučnej právomoci všeobecného súdu. Platí to aj pre rozhodnutie o priznaní nároku na náhradu trov konania podľa § 200 až § 203 Exekučného poriadku.

Exekútor má vždy právo na náhradu skutočných výdavkov, ktoré mu vznikli s výkonom exekučnej činnosti, a odmenu za úkony, ktoré už vykonal, teda trovy, ktoré mu už výkonom exekučnej činnosti vznikli. Nič na tom nemení ani zastavenie exekučného konania v dôsledku vyhlásenia konkurzu na majetok osoby, proti ktorej sa exekúcia vedie.

Keďže v zásade platí, že trovy exekučného konania znáša povinný, exekútorovi vzniká proti povinnému pohľadávka. Vyhlásením konkurzu už exekútor nemá možnosť si pohľadávku uspokojiť v exekučnom konaní podľa § 200 ods. 2 Exekučného poriadku. Jeho pohľadávka nadobúda charakter pohľadávky konkurznej, ktorú musí exekútor prihlásiť do konkurzu. Tento výklad zákonných ustanovení všeobecného súdu je podľa názoru ústavného súdu ústavne konformný, a preto rozhodol vo veci sťažovateľky tak, že ju odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

Ústavný súd tak v rámci predbežného prerokovania sťažnosti nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali možné zistenie takej arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti právnych alebo skutkových záverov krajského súdu, ktoré by mohli viesť k zisteniu o porušení základných práv a slobôd sťažovateľky (I. ÚS 13/00, III. ÚS 344/06).

Ústavný súd k prípadu ešte poznamenáva, že samotná skutočnosť, že v konečnom dôsledku môže nastať stav, keď nebudú uspokojené všetky nároky exekútora pri výkone exekúcie, nemusí viesť k protiústavným dôsledkom. Toto riziko, ktoré exekútor nesie, je odôvodnené a do značnej miery kompenzované jeho v podstate monopolným postavením pri výkone exekúcie. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (Van der Musselle proti Belgicku, rozsudok z 23. novembra 1983, séria A, č. 70), v ktorom bolo zdôraznené, že riziko s výkonom určitej profesie (citované v prípade advokáta), kam spadá i riziko neuhradenia odmeny za odvedenú prácu, je na druhej strane vyvážené výhodami súvisiacimi s výkonom tejto profesie (pozri napr. II. ÚS 27/08).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2008